

**Bryssel den 20 februari 2025
(OR. en)**

6385/25

**AGRI 64
AGRIFIN 15
AGRIOG 21
AGRISTR 10
ENV 95
POLCOM 34**

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	20 februari 2025
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2025) 75 final
Ärende:	MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN En vision för jordbruk och livsmedel En attraktiv jordbruks- och livsmedelsindustri för kommande generationer

För delegationerna bifogas dokument – COM(2025) 75 final.

Bilaga: COM(2025) 75 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 19.2.2025
COM(2025) 75 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

**En vision för jordbruk och livsmedel
En attraktiv jordbruks- och livsmedelsindustri för kommande generationer**

Innehåll

1. En attraktiv jordbruks- och livsmedelsindustri för kommande generationer	2
2. Vision och mål för 2040: ett jordbruksbaserat livsmedelssystem som är attraktivt, konkurrenskraftigt, hållbart och rättvist för nuvarande och kommande generationer	5
3. Gemensam utformning av politiska åtgärder för en blomstrande jordbruksbaserad livsmedelsindustri.....	6
3.1. En attraktiv sektor som garanterar en skälig levnadsstandard och nya inkomstmöjligheter.....	6
3.2. En konkurrenskraftig och resilient sektor och globala utmaningar.....	11
3.3. En framtidssäkrad jordbruksbaserad livsmedelsindustri i symbios med naturen	18
3.4. Värdesättning av livsmedel och främjande av rättvisa levnads- och arbetsvillkor i livskraftiga landsbygdsområden.....	21
4. En gynnsam miljö där forskning, innovation, kunskap och färdigheter är kärnan i EU:s livsmedelsekonomi.....	25
5. SLUTSATS	28

1. EN ATTRAKTIV JORDBRUKS- OCH LIVSMEDELSINDUSTRI FÖR KOMMANDE GENERATIONER

Jordbruk och livsmedel är centralt för vår europeiska livsstil. Våra rika traditioner och vårt sätt att producera och njuta av mat har format de samhällen, kulturer och landskap som vi kallar Europa.

Jordbruk och livsmedel, inklusive fiske, är strategiskt viktiga för EU. De förser 450 miljoner invånare med säker mat av hög kvalitet och spelar en avgörande roll för livsmedelstryggheten globalt. Sauli Niinistö skriver i sin rapport¹ att livsmedelsindustrin är avgörande för tillhandahållandet av samhällsviktiga tjänster. EU:s stöd via den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) är av goda skäl centralt för det europeiska projektet. Europeisk livsmedelstrygghet, livsmedelssäkerhet och livsmedelssuveränitet är icke förhandlingsbara. EU-invånarna bekräftar denna bild: 94 procent av de tillfrågade i den senaste Eurobarometerundersökningen tycker att det är viktigt att säkerställa att människor i EU alltid har tillgång till livsmedel².

Livsmedel är också viktiga för vår konkurrenskraft. Det jordbruksbaserade livsmedelssystemet är förankrat i EU:s inre marknad. Tack vare sin mångsidighet inom företagande, omfattning och produktionsmetoder skapade EU-jordbruket ett mervärde på 900 miljarder euro 2022 och sysselsatte omkring 30 miljoner människor³, motsvarande cirka 15 procent av alla jobb i EU. Som världens största exportör av jordbruksprodukter har EU under årens lopp stadigt ökat sitt handelsöverskott, vilket uppgick till 70 miljarder euro 2023⁴. Men situationen en annan för bland annat fiskeri- och vattenbruksprodukter, oljeväxtfrön och proteingrödor. När det gäller dessa produkter är EU starkt beroende av import.

Jordbruk och livsmedel är grundläggande för att upprätthålla livskraftiga och ekonomiskt välmående samhällen i landsbygds- och kustområden. 25 procent av EU:s befolkning bor i landsbygdsområden. Dessa täcker i sin tur 75 procent av EU:s yta och är en integrerad del av den europeiska identiteten⁵. Livskraftiga landsbygds- och kustområden är avgörande för att motverka avfolkning och möjliggöra ”rätten att stanna kvar”.

Jordbruk och fiske handlar om att arbeta med naturen. Jordbrukare och fiskare vårdar naturen. Därför utgör de grunden för ett resilient Europa och är en viktig **del av lösningen** när det gäller att skydda och öka resiliensen hos EU:s natur, mark, vatten, luft, biologiska mångfald, hav och klimat. **Jordbrukare, fiskare och livsmedelsföretag är innovatörer och entreprenörer.** Innovation öppnar upp för nya affärsmodeller och fördelar, vilket gör omställningen gynnsam för både jordbrukare, fiskare och miljön, samtidigt som konkurrenskraften stärks.

Men vi får aldrig ta vår livsmedelssuveränitet för given. Den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin har stått emot stora störningar under pandemin och höga insatser, priser,

¹ Niinistö, S., *Safer together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness*, 2024.

² Europeiska kommissionen, Eurobarometer 2025, [Europeans, Agriculture and the CAP - January 2025 - Eurobarometer survey](#).

³ Eurostat, *Key figures on the European food chain – 2024 edition (europa.eu)*, 2024. Sysselsättningssiffrorna för jordbruket är från 2020.

⁴ Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling, [Monitoring EU agri-food trade – Developments in 2023](#), mars 2024.

⁵ Eurostat, [Urban-rural Europe - introduction - Statistics Explained](#), hämtad i februari 2025.

vilket visar på en enastående resiliens. Geopolitiska spänningar, den senaste tidens kriser, förödelser efter extrema väderhändelser och miljöförstöring samt strukturella förändringar hotar emellertid lönsamheten i denna viktiga industri, liksom EU:s strategiska oberoende.

Dagens jordbruksbaserade livsmedelsindustri står inför utmanande strukturella förändringar, bland annat stora skillnader i jordbruksverksamheternas omfattning och allt äldre jordbrukare. Endast omkring 12 procent av EU:s jordbrukare är under 40 år⁶. Även om jordbrukarnas inkomst per person har ökat under de senaste årtiondena tjänar de fortfarande betydligt mindre än genomsnittet i andra branscher⁷, vilket direkt påverkar jordbrukarnas försörjning och inskränker deras möjligheter att investera, planera och vara innovativa. Detta är fortfarande den främsta anledningen till den senaste tidens protester bland jordbrukare i EU.

Även om många unga uttrycker intresse för en karriär inom jordbruket och en del av dem arbetar inom framgångsrika familjejordbruk finns flera utmaningar och hinder. Stora svårigheter att förutse framtida inkomster i kombination med ett komplext regelverk och i förlängningen byråkratiska bördor, låg lönsamhet som hämmar investeringar, en krisbenägen produktion, demografiska förändringar, klyftan mellan könen, bristande tillgång till grundläggande tjänster i vissa landsbygdsområden och svåra arbetsförhållanden är några faktorer som kan göra jordbruket allt mindre attraktivt för kommande generationer. Sammantaget sätter den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin stark press på miljö och klimat, samtidigt som jordbrukarna är beroende av naturen för att säkra framtida produktion. De flesta av dessa utmaningar är gemensamma för primärproducenter inom fiskeri- och vattenbrukssektorerna och den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin i stort.

Bristen på säkerhet och stabilitet för EU-jordbrukarnas yrkesutsikter har på senare tid lett till omfattande protester i EU. Mot denna bakgrund är det viktigt att EU **erkänner jordbrukarnas viktiga roll för våra liv och försörjningsmöjligheter, blåser nytt liv i konkurrenskraften och ökar yrkets attraktionskraft så att det kan blomstra, utvecklas och gynna vårt samhälle – i dag, i morgon och 2040**. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av EU:s framtida utvidgning som för med sig utmaningar och möjligheter för jordbruket och jordbrukarna i nuvarande och framtida medlemsstater.

Detta meddelande innehåller en vision för EU:s jordbruksbaserade livsmedelssystem för 2040 och framåt samt en färdplan som ska leda EU:s åtgärder i rätt riktning så att **all politik är i linje med denna vision** och anpassas till nya förhållanden. För att uppnå målen behövs en bättre anpassning mellan nationell politik och EU-politik på många områden. Denna vision stöder också genomförandet av EU:s konkurrenskraftskompass, ett övergripande flaggskeppsinitiativ som ska stärka EU:s konkurrenskraft⁸. Den kommande **havspakten** ska också fungera som en ram för nyttjandet av EU:s vidsträckt havsområde och kust. Målet är att öka livsmedelstryggheten och samtidigt bevara de naturtillgångar som fiskerisektorn är beroende av samt stärka konkurrenskraften med hjälp av innovation. Dessutom kommer kommissionen att utarbeta en vision för fiskeri- och vattenbrukssektorn från 2040 och framåt för att säkerställa långsiktig

⁶ Eurostat, [Farmers and the agricultural labour force - statistics - Statistics Explained](#), hämtad i februari 2025.

⁷ Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling, [EU Farm Economics Overview](#), hämtad i februari 2025.

⁸ Europeiska kommissionen (2025), *En konkurrenskraftskompass för EU*, COM(2025) 30 final.

konkurrenskraft och hållbarhet, skapa arbetstillfällen och ta itu med akuta problem i fiskesamhället.

Detta meddelande bygger på flera strategiska inlägg, inte minst den strategiska dialogen om framtiden för EU:s jordbruk⁹ samt Mario Draghis¹⁰, Enrico Lettas¹¹, och Sauli Niinistö¹² respektive rapporter. Det utgår också från slutsatserna från EU:s stats- och regeringschefer¹³, det belgiska rådsordförandeskapets slutsatser om jordbrukets framtid (2024) samt rådets slutsatser från 2024 om den gemensamma jordbrukspolitikens framtid. Det bygger även vidare på Europaparlamentets, Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs och Regionkommitténs yttranden och resolutioner.

De politiska åtgärderna är indelade i **fyra grundläggande prioriterade områden**. I meddelandet beskrivs **arbetsområden** och hur dessa politiska initiativ ska utformas på ett inkluderande och samarbetsinriktat sätt. Genomförandet av dessa prioriterade områden vilar till stor del på viktiga komplement, nämligen **förenkling** av det regelverk som påverkar jordbrukarna och hela värdekedjan för jordbruksbaserade livsmedel, och **innovation** som erbjuder lösningar för en hållbar omställning.

Ett nytt sätt att arbeta: förtroende och dialog

Erfarenheten visar att vissa frågor som rör livsmedel och jordbruk kan vara mycket polariserande och att inkluderande strategier ökar sannolikheten att nå samförstånd. Kärnan i kommissionens vision är därför ett nytt sätt att arbeta – att bygga upp förtroende och dialog i hela det jordbruksbaserade livsmedelssystemet, i EU och globalt.

De första stegen har redan tagits genom den strategiska dialogen och dess enhälligt överenskomna rekommendationer. Men denna dialog måste fördjupas på fältet genom en varaktig och mer ändamålsenlig samverkan med jordbrukare, aktörer i livsmedelskedjan och det civila samhället på lokal och regional nivå i hela Europa, så att de kan dela med sig av sina farhågor och idéer. Samtidigt behöver man se över de befintliga mekanismerna för att främja dialog och samarbete med berörda parter på EU-nivå, **däribland de nuvarande grupperna för civil dialog**, så att de kan delta i utformningen av framtidens politik på ett mer meningsfullt och ändamålsenligt sätt. Den nya **europiska jordbruks- och livsmedelsnämnden**¹⁴ kommer att stödja kommissionen i arbetet med att skapa en inkluderande politik, tillhandahålla strategisk rådgivning och främja en ny kultur av dialog mellan de olika aktörerna i den jordbruksbaserade livsmedelskedjan. Dessutom kommer **EU:s nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken** fortsätta att främja utbyten mellan alla berörda aktörer, och **årliga politiska dialoger med ungdomar** ska ge unga invånare och jordbrukare chansen att delta på ett meningsfullt sätt i de politiska diskussionerna.

⁹ [Strategic Dialogue on the future of EU Agriculture. A shared prospect for farming and food in Europe](#), 2024.

¹⁰ Draghi, M., [The future of European competitiveness](#), september 2024.

¹¹ Letta, E., *Much more than a market. Speed, Security, Solidarity. Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens*, 2023.

¹² Niinistö, S., *Safer together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness*, 2024.

¹³ Europeiska rådets strategiska agenda 2024–2029, Versaillesförklaringen från 2022, Granadaförklaringen från 2023 och Budapestförklaringen från 2024.

¹⁴ Den [rådgivande högnivågruppen](#) med 30 medlemsorganisationer företräder tre kategorier av berörda parter: jordbrukare, andra aktörer i livsmedelskedjan och det civila samhället, på områden som miljö och klimat, djurskydd och konsumentfrågor.

Slutligen fortsätter kommissionen att föra en **permanent dialog med alla andra EU-institutioner och EU-organ**, särskilt Europaparlamentet, rådet, Regionkommittén och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt tongivande internationella organisationer och partner. För att **effektivt övervaka genomförandet av denna vision** kommer kommissionen regelbundet att rapportera till alla EU-institutioner om arbetet med att framgångsrikt slutföra olika initiativ.

2. VISION OCH MÅL FÖR 2040: ETT JORDBRUKSBASERAT LIVSMEDELSSYSTEM SOM ÄR ATTRAKTIVT, KONKURRENSKRAFTIGT, HÅLLBART OCH RÄTTVIST FÖR NUVARANDE OCH KOMMANDE GENERATIONER

2040 ska hela vår kontinent, i all dess mångfald, vara en plats där jordbruket och livsmedelsproduktionen blomstrar. En plats där jordbruket är attraktivt för kommande generationer och den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin är konkurrenskraftig, resilient, framtidssäkrad och rättvis.

Framtiden för denna strategiska industri bygger på EU:s och medlemsstaternas förmåga att skapa de rätta förutsättningarna:

- **En attraktiv och förutsägbar jordbruksbaserad livsmedelsindustri där inkomsterna möjliggör utveckling** och lockar kommande generationer¹⁵ att fortsätta producera livsmedel som alla har råd med och som lever upp till konsumenternas förväntningar, där villkoren är så pass gynnsamma att verksamma inom den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin kan utnyttja sin entreprenörspotential, med stöd av olika inkomstkällor och färdigheter, och tillvarata de möjligheter som innovation, teknik och den gröna omställningen ger, där ekosystemtjänster som gynnar miljön och vatten-, mark- eller luftkvaliteten, exempelvis inom den växande ekologiska sektorn, ger rimlig ersättning, och där en rättvis och välfungerande livsmedelskedja säkerställer en jämlik uppdelning av bördor och kostnader längs kedjan.
- **En jordbruksbaserad livsmedelsindustri som är konkurrenskraftig och resilient mot ökande konkurrens och störningar globalt.** Detta är avhängigt EU:s förmåga att diversifiera sina handelsförbindelser, skapa nya exportmöjligheter inom sektorn och minska kritiska beroenden. En sektor där ramar och globala åtgärder låter jordbrukare konkurrera på lika villkor globalt, där byråkratin på hemmaplan minskar och resiliensen ökar, så att sektorn inte bara kan stå emot och återhämta sig från störningar utan också anpassa och förändra sig. EU fortsätter att bidra till livsmedelstryggheten globalt och strävar efter att bygga partnerskap i hela världen.
- **En framtidssäkrad jordbruksbaserad livsmedelsindustri inom planetens gränser,** där jordbruket och livsmedelsindustrin tillsammans bidrar till att nå EU:s klimatmål, samtidigt som marken, vattnet och luften hålls friska och rena, och Europas biologiska mångfald skyddas och återställs. Aktörer längs med livsmedelskedjan bidrar gemensamt till att uppnå dessa resultat och delar på

¹⁵ Krzysztofowicz, M., Rudkin, J., Winthagen, V. och Bock, A., *Farmers of the future*, EUR 30464 EN, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg, 2020, ISBN 978-92-76-26331-9, doi:10.2760/5237, JRC122308.

omställningsriskerna. Alla delar i det jordbruksbaserade livsmedelssystemet är mycket bättre förberedda för att stå emot effekterna av klimatförändringar, minskad biologisk mångfald och föroreningar, och för att använda naturresurser på ett hållbart och effektivt sätt samt följa One Health-modellen.

- **En jordbruksbaserad livsmedelsindustri som värdesätter livsmedel, främjar rättvisa arbets- och levnadsvillkor och livskraftiga och väl sammanlänkade landsbygds- och kustområden**, inbegripet de yttersta randområdena, där landsortsbornas rätt att stanna kvar möjliggörs, där sambandet mellan livsmedel, mark, säsonger, kulturer och traditioner ses som en integrerad del av den europeiska livsstilen, där EU fortsatt är världsledande inom livsmedelsinnovation och livsmedelssäkerhet, och där livsmedel säljs till rimliga priser, där psykisk ohälsa inte är en tabubelagt utan en del av det sociala stödsystemet för jordbrukare och arbetstagare, där levnads- och arbetsvillkor lockar fler kvinnor och unga till yrket och säkerställer skyddet av arbetstagarnas rättigheter på gårdar och längs livsmedelskedjan.

Slutligen måste Europas jordbruksbaserade livsmedelssystem, för att förverkliga denna vision, investera i och utnyttja den omvälvande kraft som finns i **forskning, kunskap, kompetens och innovation**.

3. GEMENSAM UTFORMNING AV POLITISKA ÅTGÄRDER FÖR EN BLOMSTRANDE JORDBRUKSBASERAD LIVSMEDELSINDUSTRI

Den här visionen kan endast uppnås med en framåtblickande och konsekvent politik som ger svar på följande centrala fråga: Hur bygger vi upp ett jordbruksbaserat livsmedelssystem som är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart och därmed attraktivt, konkurrenskraftigt, framtidssäkrat och rättvist för nuvarande och kommande generationer?

3.1. En attraktiv sektor som garanterar en skälig levnadsstandard och nya inkomstmöjligheter

För över 60 år sedan åtog sig EU att se till att jordbrukarna har en skälig levnadsstandard, i enlighet med artikel 39 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Detta åtagande är lika relevant nu som då. Trots de ansträngningar som gjorts är jordbrukarnas inkomster överlag fortfarande betydligt lägre än genomsnittslönen i ekonomin i stort (60 procent av genomsnittslönen 2023)¹⁶.

Jordbrukarna vill inte vara beroende av offentligt stöd, men det är ofta nödvändigt på grund av yrkets instabila karaktär och obalanser på marknaden. När vi fastställer de olika åtgärderna för att uppnå en skälig levnadsstandard **måste alla slags inkomstkällor utnyttjas**: marknadsintäkter, offentligt stöd samt diversifierade och nya kompletterande inkomstkällor.

En rättvis och jämlik livsmedelskedja

Först och främst måste jordbrukarna få **bättre försäljningsintäkter**, så att de kan göra de investeringar som krävs för att framtidssäkra och öka resiliensen hos sina gårdar. En förutsättning för att lyckas är att åtgärda nuvarande obalanser i livsmedelskedjan, där en

¹⁶ [European Commission, Agri-food Data Portal: Jobs and Growth in Rural Areas. Farmers' income compared to wage in the rest of the economy](#), hämtad i februari 2025.

orättvis fördelning av intäkter, risker och kostnadsbördor ofta drabbar primärproducenterna på ett oproportionerligt sätt. **Jordbrukarna ska inte systematiskt behöva sälja till underpris**

Tack vare de förslag som kommissionen antog den 9 december 2024¹⁷ har de första stegen redan tagits för att återställa balansen och underlätta en korrekt tillämpning av reglerna mot otillbörliga handelsmetoder. Målet med förslagen är att stärka producenternas ställning vid förhandlingar om och ingående av avtal, och bättre skydda jordbrukarna mot otillbörliga handelsmetoder.

Dessutom har flera medlemsstater utformat nationella regler för att ta itu med produktion till underpris, vilket dock kan leda till olika tillvägagångssätt på den inre marknaden. Som en del av utvärderingen av de nuvarande reglerna kommer otillbörliga handelsmetoder att undersökas ytterligare, och de nationella bestämmelserna kommer att ses över i enlighet med rekommendationerna i den strategiska dialogen. Utifrån detta kommer kommissionen att föreslå ytterligare initiativ, inte minst en översyn av direktivet om otillbörliga handelsmetoder **för att lyfta principen om att jordbrukare inte bör tvingas att systematiskt sälja sina produkter till priser som understiger produktionskostnaderna**, och i samband med förslagen om den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027 kommer kommissionen att föreslå en översyn av förordningen om en samlad marknadsordning.

Samtidigt måste jordbrukarnas ställning i värdekedjan stärkas genom uppmuntran att ansluta sig till kooperativ och/eller sammanslutningar i syfte att minska kostnaderna, öka effektiviteten och förbättra priserna på marknaden, vilket föreslås i den strategiska dialogen. Den gemensamma jordbrukspolitiken stöder redan jordbrukarna i detta avseende.

För att skapa förtroende och rättvisa villkor är det dessutom viktigt med **insyn** i hur kostnader och marginaler uppkommer och fördelas i livsmedelskedjan. Kommissionen kommer att öka insynen ytterligare, bland annat med hjälp av **EU:s nya observatorium för livsmedelskedjan**, som ska utarbeta och offentliggöra indikatorer för prisbildning i livsmedelskedjan och ha en vägledande roll i det fortsatta arbetet. Dessa instrument bör också stödja den långsiktiga konkurrenskraften hos små och medelstora företag inom livsmedels- och dryckesindustrin som har drabbats särskilt hårt av den senaste tidens inflation.

Ett rättvisare och mer målinriktat offentligt stöd

För att bevara jordbruket och locka nya generationer jordbrukare i hela EU är det **fortfarande avgörande att utöka jordbrukarnas inkomster** med offentligt stöd **via den gemensamma jordbrukspolitiken**. Direktstöd inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken är fortfarande avgörande för att stödja och stabilisera jordbruksinkomsterna på gårdsnivå och 2020 stod det för i genomsnitt 23 procent av jordbruksinkomsterna¹⁸.

¹⁷ De nyligen föreslagna ändringarna av **förordningen om en samlad marknadsordning** syftar till att stärka producenternas ställning vid förhandlingar om och ingående av avtal som rör leveransen av jordbruksprodukter, främja samarbete mellan jordbrukare och förbättra prisöverföringar. På samma sätt bör de föreslagna nya reglerna om gränsöverskridande tillsyn inom ramen för **direktivet om otillbörliga handelsmetoder** hjälpa oss att bättre skydda jordbrukarna mot otillbörliga handelsmetoder.

¹⁸ Europeiska kommissionen (2023), Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – *Sammanfattning av de strategiska GJP-planerna för 2023–2027: gemensamma insatser och gemensam ambition*.

Ett av förslagen för den kommande fleråriga budgetramen är att göra framtidens gemensamma jordbrukspolitik enklare och mer målinriktad och på så sätt främja **en ambitiös och framtidsinriktad jordbrukspolitik i EU**. Det kommer att ge en tydligare balans mellan den lagstiftning och incitamentsbaserade politik som påverkar jordbrukarna.

Dessutom medger kommissionen att allmänhetens bild av den gemensamma jordbrukspolitiken har påverkats på grund av att fördelningen av utbetalningar i vissa territorier uppfattas som orättvis.

Som en allmän princip kommer det framtida jordbruksstödet därför att inriktas mer på jordbrukare som **aktivt** ägnar sig åt livsmedelsproduktion, men också på jordbruksföretagens ekonomiska livskraft och bevarandet av vår miljö. Även produktion av jordbruksprodukter som är avgörande för EU:s strategiska oberoende och resiliens bör prioriteras.

Små och medelstora jordbruksföretag binder samman landsbygdsområdenas sociala struktur och skyddar naturen och försörjningsmöjligheterna. De bör ha villkor som gör det möjligt för dem att bedriva jordbruk utan administrativ överbelastning. Med tanke på deras storlek överväger kommissionen att utöka och förbättra användningen av **förenklade verktyg för inkomststöd** med hjälp av ett effektivare system för villkor och kontroller.

Stödet bör inriktas ytterligare på **de jordbrukare som behöver det mest**, med särskilt fokus på jordbrukare i områden med naturliga begränsningar, unga och nya jordbrukare samt blandjordbruk.

Kommissionen överväger ökad användning av **åtgärder som nedtrappning och tak**, med beaktande av medlemsstaternas olika strukturella och sektoriella förhållanden. Alla jordbrukare bör även fortsättningsvis kunna ta del av instrument såsom ersättning för ekosystemtjänster, som kommer att effektiviseras och förenklas, liksom investeringsstöd och kris- och riskhanteringsverktyg.

Erfarenheterna från de nuvarande strategiska GJP-planerna visar på **behovet av att ytterligare effektivisera genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken**. Den nuvarande komplexa situationen kräver ett mer strategiskt tillvägagångssätt.

Den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027 kommer att bygga på grundläggande politiska mål och riktade politiska krav, samtidigt som medlemsstaterna ges utökat ansvar för hur målen ska uppnås.

Ökad flexibilitet som även omfattar jordbrukarna ska ge dem större inflytande i utformningen av jordbruksmetoder som är mer anpassade till deras gårdar och förhållanden. Det nuvarande systemet med grundvillkor kommer att förenklas. Jordbrukarna har reagerat positivt på införandet av miljösystem som ger dem betalt för ekosystemtjänster som går utöver de obligatoriska kraven. Kommissionen kommer att styra om den framtida gemensamma jordbrukspolitiken **från villkor till incitament**.

Möjligheter till innovation som berikar

Jordbrukare är i grunden innovatörer och företagare. **Unga jordbrukare vill driva innovationen framåt**. En klimatneutral och naturpositiv ekonomi skapar nya möjligheter till kompletterande inkomstkällor för jordbrukare och fiskare.

Konkreta exempel på det är den växande **ekologiska sektorn och agroekologiska jordbruksmetoder** som lockar yngre jordbrukare och där ekonomiska möjligheter kombineras med miljöresultat och socialt ansvar.

Innovationen innebär också nya och spännande möjligheter. **Bioekonomi och cirkularitet** har till exempel stor potential inom jordbruk, skogsbruk och hela livsmedelssystemet samt för att minska våra kritiska beroenden. Den nya **bioekonomistategin** som kommer att läggas fram i slutet av 2025 syftar till att göra EU världsledande på den snabbt växande bioekonomiska marknaden. Vi måste påskynda kommersialiseringen av biobaserade och cirkulära lösningar, expandera den banbrytande biotekniken, ta vara på framväxande marknadsmöjligheter och överbrygga investeringsgap. Jordbrukarna gynnas då särskilt eftersom det blir möjligt att diversifiera värdeflöden, tillvarata restprodukter från jordbruket, stärka primärproducenternas roll i värdekedjan och skapa nya arbetstillfällen i landsbygdsområden. Kommissionen kommer att samarbeta med internationella partner, särskilt genom FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), för att tillsammans finna hållbara sätt att utnyttja bioekonomins potential för jordbrukare, inte bara i Europa utan i hela världen.

Utöver offentligt stöd kan innovativa finansieringsverktyg, däribland privat och blandad offentlig-privat finansiering av naturprojekt gynna jordbrukare som upprätthåller eller övergår till naturpositiva metoder, och sammanföra dem med företag och investerare som har ett affärsintresse i sådana metoder.

Kolinlagrande markanvändning håller redan på att växa fram som en källa till extra inkomst. Genom förordningen om kolupptag och kolinlagrande markanvändning¹⁹ inrättades den första EU-omfattande frivilliga ramen för certifiering av kolupptag, kolinlagrande markanvändning och kollagring i produkter i hela Europa, och certifieringsmetoder håller för närvarande på att utvecklas för tillförlitlig övervakning, rapportering och verifiering av kolupptag, minskning av utsläpp från mark och fördelar för den biologiska mångfalden. När så är möjligt kommer man med dessa metoder att bygga vidare på befintliga system som redan framgångsrikt ger jordbrukarna extra inkomster. När de är fullt utvecklade bör man stimulera effektiva sätt att matcha utbud och efterfrågan på dessa frivilliga krediter och på så sätt optimera jordbrukarnas möjligheter till extra inkomster.

Framöver kommer kommissionen att komplettera dessa insatser med möjligheter till **naturkrediter** (enheter för naturpositiva åtgärder) som innebär kvantifierade och certifierade naturpositiva resultat av hög kvalitet. Ett antal befintliga system som utvecklats av kommersiella aktörer och pågående pilotprojekt, både i och utanför EU, visar på den stora potentialen hos sådana projekt och möjligheten att bygga vidare på dem.

Stora möjligheter växer även fram inom **produktionen av förnybar energi** som ett sätt att stärka energitryggheten, minska utsläppen av växthusgaser och ge jordbrukare och skogsbrukare utsikter till extra inkomster och innovation. Jordbrukarna bör inte bara bli ännu mer **energisjälvförsörjande med hjälp av exempelvis solpaneler, vindkraftverk och biogasproduktion**, de bör också kunna **leverera sina energiprodukter till marknaden**, bland annat via energigemenskaper.

Exempel:

¹⁹ Förordning (EU) 2024/3012.

Digitalisering (inbegripet AI), forskning och innovativ agroteknik kan revolutionera jordbruket och minska gårdarnas kostnader, vilket i sin tur bidrar till högre inkomster.

- E-handelsplattformar, digitala marknadsföringsverktyg och internetbaserade marknadsplatser kan hjälpa jordbrukare och andra aktörer inom det jordbruksbaserade livsmedelssystemet att nå en bredare kundbas och diversifiera sina intäkter.
- Precisionsjordbruk och databaserade lösningar kan öka lönsamheten genom optimering av insatsvaror.
- De 100 levande laboratorierna inom Horisont Europas forsknings- och innovationsuppdrag *En giv för den europeiska marken* är en helt ny resurs som kan hjälpa jordbrukare att förbättra sin mark mot bakgrund av höga insatspriser för gödselmedel och vattenbrist samt andra extrema förhållanden såsom översvämningar.

En ambitiös investeringsagenda

Ett resilient och hållbart jordbruksbaserat livsmedelssystem kräver betydande investeringar och därmed **djärva åtgärder för att finansiera den hållbara omställningen och minska riskerna med den**. Jordbrukssektorn har ett betydande finansieringsunderskott som uppskattas till 62 miljarder euro (för 2022), vilket är en stor ökning jämfört med 2017²⁰. Att få lån från en bank, ett finansinstitut eller en privat investerare är dock svårt, särskilt för unga jordbrukare. Detta beror på jordbruksföretagens relativa småskalighet, en låg eller måttlig avkastning på investeringar, kraftigt varierande lönsamhet och risker, oförutsägbar produktion till följd av väder- och klimatpåverkan samt exponering för instabila (globala) råvarumarknader.

Fortsatta investeringar kommer att göras för att främja jordbrukssektorns konkurrenskraft, hållbarhet och resiliens. Detta inbegriper de ofta relativt småskaliga investeringarna på gårdsnivå samt de offentliga och privata infrastrukturerna som behövs för att modernisera sektorn. Befintliga instrument kan bara förstärka varandra om de används på ett smartare sätt i framtiden.

Kommissionen kommer att arbeta för en ändamålsenlig användning av offentlig finansiering och för att stimulera och minska risken för det privata kapitalet, i nära samarbete med institutionella investerare som **Europeiska investeringsbanksgruppen** och banksektorn.

I detta avseende undersöker kommissionen olika alternativ för riskförsäkringssystem för primärproducenter och även offentlig-privata partnerskap för att **locka små och medelstora företag att investera i jordbruks- och livsmedelsföretag** i syfte att påskynda omvandlingen av den jordbruksbaserade livsmedelskedjan.

Främjande av entreprenörskap: en ny strategi för generationsskifte

Framtidens livsmedelssuveränitet i Europa 2040 vilar på dagens unga och nya jordbrukare.

En förutsättning för att jordbrukssektorn ska locka fler är att **ta itu med de största hindren för generationsskifte**, i synnerhet tillgången till mark, investeringar, kompetens osv. ”Rätten att stanna kvar” kan tillämpas på unga jordbrukare i etableringsfasen som vill stanna och bedriva jordbruk på hemmaplan.

²⁰ Europeiska kommissionen & EIB, *Financing gap in the EU agricultural and food sector*, FI Compass, 2023.

Men detta ansvar kan inte enbart bäras av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. För att uppmuntra till ett verkligt generationsskifte krävs en strategi som involverar hela samhället och en policymix på olika fält och ansvarsområden, varav många faller inom nationella och regionala befogenheter.

Kommissionen leder arbetet med **strategin för generationsskifte** som kommer att genomföras under 2025, i nära samarbete med medlemsstaterna, Europaparlamentet och de närmast berörda parterna. Strategin kommer att omfatta **rekommendationer** om vilka politiska insatser och åtgärder som behövs, såväl på EU-nivå som på nationell/regional nivå.

Den begränsade tillgången till bördig **mark** till följd av ökad konkurrens om nyttjandet samt klimatförändringar försätter i synnerhet de nya jordbrukarna i en svår situation. Markpolitiken har många aspekter och omfattas främst av nationella befogenheter. I detta arbete bör hänsyn tas till mobilitet inom markägande och överlåtelsevillkor samt till metoder för begränsning av markexploatering, med utgångspunkt i goda exempel från flera medlemsstaters system. Det är lika viktigt med insyn i markplanering och markköp. Medlemsstaterna har potential att utveckla kraftfulla verktyg nationellt för att underlätta generationsskiftet, bland annat genom **pensionssystem och skatteincitament**.

Som svar på Europaparlamentets begäran och i linje med rekommendationen från den strategiska dialogen kommer kommissionen att arbeta för att inrätta ett **EU-observatorium för jordbruksmark**²¹. Vi kommer att öka insynen och samarbetet vid överlåtelser av mark och markanvändningsrättigheter, och när det gäller prisutveckling och marknadsbeteende, förändrad markanvändning samt förlust av jordbruksmark och naturområden. Observatoriet kommer också att hjälpa medlemsstaterna att fatta välgrundade beslut om regleringen av deras marknader för jordbruksmark. Med en ökad insyn i marknadsutvecklingen och samarbete i hela EU blir det lättare att tillgodose legitima jordbrukspolitiska intressen som är förenliga med friheterna på den inre marknaden.

3.2. En konkurrenskraftig och resilient sektor och globala utmaningar

I en sammanlänkad värld där EU både är världens största exportör av jordbruksbaserade livsmedel och en av de största importörerna har vårt sätt att producera, konsumera och handla med jordbruksprodukter stor inverkan på våra förbindelser med tredjeländer²².

Krig och konflikter är de främsta orsakerna till en osäker livsmedelsförsörjning. Omvänt kan osäker livsmedelsförsörjning också leda till instabilitet, och i den föränderliga världsordningen används livsmedel som vapen. Våra handelspartner vidtar ensidiga åtgärder som riktar sig mot våra nyckelindustrier, vår export stöter fortfarande på hinder och de globala leveranskedjorna riskerar att utsättas för störningar. EU:s strävan efter strikta globala normer för att skydda allmängiltiga mål för miljöskydd, människors hälsa, djurs hälsa och välbefinnande, växtskydd och livsmedelssäkerhet ses ofta som ett

²¹ PP 08 25 01 — EU:s observatorium för jordbruksmark och kontroll av och tillgång till odlad mark, Europaparlamentets lagstiftningsresolution av den 27 november 2024 om det gemensamma förslaget till Europeiska unionens allmänna budget för budgetåret 2025 som förlikningskommittén har antagit inom ramen för budgetförfarandet, P10TA(2024)0050.

²² Värdet av EU:s export av jordbruksbaserade livsmedel uppgick 2023 till 230 miljarder euro (9 % av den totala exporten) och värdet av EU:s import uppgick till 160 miljarder euro (6 % av den totala importen), vilket gav ett handelsöverskott på 70 miljarder euro. Källa: Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling, [Monitoring EU agri-food trade – Developments in 2023](#), mars 2024.

handelshinder. Samtidigt är illojal global konkurrens och brist på ömsesidighet ett allt större problem för EU:s jordbrukare.

Men dessa utmaningar kommer inte att hindra EU från att fortsätta att stärka banden till många villiga partner, bland annat genom investeringsstrategin Global Gateway. **Global livsmedelstrygghet och europeisk livsmedelssuveränitet förblir en integrerad del av EU:s övergripande agenda för säkerhet, konkurrenskraft och hållbarhet.** Mot bakgrund av utbredd hunger, akut livsmedelssosäkerhet och stigande livsmedelspriser runt om i världen fortsätter EU att stödja tredjeländers livsmedelssuveränitet, resiliens och hållbarhetsarbete för att säkerställa tillgång till säkra och näringsrika livsmedel av god kvalitet för alla, inbegripet de mest utsatta genom humanitärt bistånd och respekt för internationell humanitär rätt.

Diversifierade leveranskedjor för en omdanande resiliens

I en värld som präglas av geopolitiska och geoeconomiska spänningar ”**kan beroenden göra oss sårbara**”, skriver Draghi²³. I dagsläget är EU:s livsmedelssuveränitet i stor utsträckning beroende av importerade insatsvaror, såsom gödselmedel, foder och energi, och dessa kommer vanligtvis från geografiskt koncentrerade regioner. **Det är därför avgörande att minska dessa strategiska beroenden och riskerna längs leveranskedjorna**, och samtidigt stödja övergången till en ren och alltmer resurseffektiv och koldioxidsnål ekonomi²⁴.

Vad gäller stora importberoenden är EU:s **proteinförsörjning** starkt beroende av importvaror av hög kvalitet från ett begränsat antal regioner, vilket gör vårt livsmedelssystem sårbart för globala konjunkturväxlingar och hållbarhetsrisker²⁵. Vi måste beakta både hur protein produceras och konsumeras i EU. Kommissionen kommer därför att **utarbета en övergripande plan** för att möta dessa utmaningar genom att integrera politik, forskning och insatser på fältet i syfte att skapa ett mer självförsörjande och hållbart proteinsystem i EU och samtidigt diversifiera importen.

EU är också mycket beroende av **importerade råvaror och gödselmedel** som är nödvändiga för livsmedelsproduktionen och livsmedelstryggheten. Importen från ett fåtal länder har blivit alltmer koncentrerad, särskilt när det gäller urea där fyra länder står för omkring 88 procent av EU:s import²⁶. Alla tjänar på att minska dessa beroenden: i) den **europeiska rena industrins konkurrenskraft** som ges stöd till inhemsk produktion av gödselmedel, ii) **jordbrukarna** som kan räkna med tillförlitlig tillgång och stabila priser, och iii) **miljön och klimatet** genom stöd till effektiv användning och lämplig behandling av gödselmedel med lågt kolinnehåll och återvunna näringsämnen såsom RENURE och digestate.

EU:s framtida utvidgning kommer att skapa möjligheter för EU:s resiliens, med målet att upprätthålla och stärka produktions- och exportkapaciteten i både nuvarande och

²³ Draghi, M., [The future of European competitiveness](#). Del A: A competitiveness strategy for Europe, september 2024, s.15.

²⁴ Spaniens nationella kontor för framsyn och strategi, [Resilient EU 2030. A future-oriented approach to reinforce the EU's Open Strategic Autonomy and Global Leadership](#), 2023.

²⁵ Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling, [Protein supply and demand](#), september 2024.

²⁶ 38 % av ureaimporten kommer från Egypten, 33 % från Ryssland och Belarus och 19 % från Algeriet. Källa: Europeiska kommissionen, generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling, https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/overviews/market-observatories/fertilisers_en?prefLang=sv, hämtad i februari 2025.

framtida medlemsstater och därmed stärka EU:s strategiska oberoende och tyngd i den globala handeln med jordbruksbaserade livsmedel. Men det finns också utmaningar som kräver noggranna överväganden, särskilt när det gäller konsekvenserna för EU:s jordbrukare. Förberedelser för och effektiv hantering av utmaningarna för EU:s jordbrukare är avgörande för att tillvarata de möjligheter som utvidgningen innebär, bland annat eftersom det kan underlätta en gradvis integrering av kandidatländerna på den inre marknaden, medan de avancerar mot ett fullständigt EU-medlemskap.

En rättvisare global konkurrens

EU:s strategi för **mer rättvisa och likvärdiga globala villkor** omfattar två åtgärder som måste gå hand i hand:

(a) Globalt och bilateralt samarbete

I det nuvarande geopolitiska läget står det klart att det blir **allt svårare att uppnå ett globalt samförstånd** om jordbruks- och livsmedelsnormer.

EU kommer dock att fortsätta arbetet med Team Europe-strategin tillsammans med våra partner och tongivande internationella organisationer för att främja ett striktare genomförande av internationellt överenskomna åtaganden och öka motivationen att skapa globala hållbara livsmedelssystem i linje med Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling. EU prioriterar att skärpa de globala normerna i internationella standardiseringsorgan på områden som är avgörande för att säkerställa rättvis konkurrens, särskilt när det gäller växtskyddsmedel och djurskydd. **Kommissionen kommer under 2025 att lägga fram sin handlingslinje avseende fördjupad ömsesidighet för medlemsstaterna i syfte att utveckla den vidare.** För det andra kommer EU att samarbeta med FAO och våra internationella partner för att driva på utvecklingen av en gemensam strategi för jämförbara och rättvisa bedömningar av hållbarhetsaspekter för livsmedelsproduktionen globalt, som ett komplement till EU:s hållbarhetsmätningar.

EU kommer att vara mer beslutsamt när det gäller att främja och strategiskt försvara **exporten av EU-produkter** och se till att länder utanför EU gynnas av åtgärder för förenklade handelsprocedurer (t.ex. förteckningar uppgjorda på förhand), förutsatt att dessa länder tillämpar liknande åtgärder gentemot EU. Vi kommer att stärka vår **jordbruksbaserade ekonomiska diplomati** och våra särskilda högnivådelegationer.

På **bilateral nivå** stärks de befintliga bilaterala dialogerna om jordbrukspolitiken och **nya partnerskapsdialoger om jordbrukspolitik** kommer att etableras med viktiga bilaterala, regionala och kontinentala partner. Strategiska och omfattande partnerskap med vårt södra grannskap och den kommande nya pakten för Medelhavsområdet skapar stora möjligheter i detta sammanhang. EU kommer också utnyttja bilaterala frihandelsförhandlingar och frihandelsavtal till fullo. De europeiska jordbrukarnas intressen skyddas fortsatt. EU kommer att stärka genomförandet och efterlevnaden av kapitlen/bestämmelserna om handel och hållbar utveckling samt kapitlen om hållbara livsmedelssystem, med mer riktade och operativa landsspecifika prioriteringar och åtgärder, även i förhållande till specifika sektorer, beroende på vad som är lämpligt. I våra partnerskapsdialoger kommer vi att ägna särskild uppmärksamhet åt de eventuella effekterna av EU:s regleringspolitik på lokala jordbruksbaserade livsmedelssystem och se till att EU:s interna och externa politik för jordbruk, miljö, klimat och hälsa hänger ihop.

(b) Unionens ram för en konkurrenskraftig jordbruksbaserad livsmedelsindustri

EU kommer samtidigt att se till att ambitiösa EU-normer inte leder till ekonomiska, miljömässiga och sociala läckage på hemmaplan eller till att den europeiska jordbruksbaserade livsmedelsindustrin missgynnas konkurrensmässigt på grund av bristande ömsesidighet. I detta syfte kommer **EU konsekvent att genomföra kontroller för små och medelstora företag och konkurrenskraft inom ramen för sin politik** i enlighet med konkurrenskraftskompassen. EU kommer också konsekvent att bedöma effekterna av sina förordningar på EU:s jordbrukare och små och medelstora företag inom jordbruks- och livsmedelsindustrin samt på handeln och läckagerisken, och grundligt granska hur de frihandelsavtal som håller på att förhandlas fram påverkar EU:s jordbrukare och hållbarheten globalt.

För att EU:s farhågor när det gäller djurskydd och miljöskydd ska beaktas samt för att hörsamma samhällets krav på att upprätthålla EU:s etiska värderingar kommer kommissionen, i linje med internationella regler, att eftersträva **en striktare anpassning av de produktionsnormer som tillämpas på importerade produkter, särskilt när det gäller bekämpningsmedel och djurskydd**.

I detta avseende kommer kommissionen att fastställa en princip om att **de farligaste bekämpningsmedlen som är förbjudna i EU av hälso- och miljöskäl inte får återföras till EU via importerade produkter**. För att komma framåt med detta inleder kommissionen under 2025 en konsekvensbedömning som ska beakta påverkan på EU:s konkurrensposition och internationella konsekvenser och, om så är lämpligt, kommer kommissionen att föreslå ändringar av den tillämpliga rättsliga ramen. Likaledes kommer kommissionen också att bedöma frågan om export av farliga kemikalier såsom bekämpningsmedel som är förbjudna i EU²⁷.

Ett annat icke förhandlingsbart inslag i unionens importpolitik är **livsmedels- och fodersäkerhet samt djurhälsa och växtskydd**. EU:s produktnormer är de högsta i världen och säkerställer att alla importerade jordbruksbaserade livsmedelsprodukter är säkra. Kommissionen kommer att se till att relevant lagstiftning om livsmedelssäkerhet genomförs och efterlevs korrekt. En **särskild arbetsgrupp kommer att inrättas** för att samla expertis och resurser från kommissionen och medlemsstaterna, vilket avsevärt ökar EU:s insatser **för att stärka importkontrollen ytterligare, bland annat genom en kraftfull förstärkning av kontrollerna på plats**.

På **djurskyddsområdet** ser kommissionen till att framtida lagstiftningsförslag innehåller samma normer för produkter som produceras i EU som för produkter som importeras utifrån, och den tar itu med tillsynsrelaterade frågor och farhågor som uttryckts av EU-invånarna. Den riktade översynen av **djurskyddslagstiftningen** är ett tillfälle att tillämpa denna princip i praktiken på ett sätt som är förenligt med Världshandelsorganisationens (WTO) regler, och baserat på en konsekvensbedömning.

Om våra handelspartner tillgriper illojal konkurrens och ensidiga åtgärder som olagligt riktar sig mot EU:s eller enskilda medlemsstaters jordbruksbaserade livsmedelsindustri i syfte att splittra oss som en union, kommer EU att använda alla skyddsverktyg som står till buds. EU kommer under 2025 att utveckla ett ambitiöst **gemensamt säkerhetsnät** för

²⁷ Europeiska kommissionen (2020), *Kemikaliestrategi för hållbarhet. På väg mot en giftfri miljö*, COM(2020) 667 final.

EU:s jordbruksbaserade livsmedelsindustri. Om EU eller dess medlemsstater utsätts för ekonomiskt tvång från tredjeländer kommer EU att skydda den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin med alla tillgängliga medel, inbegripet inom ramen för WTO eller EU:s autonoma instrument såsom instrumentet mot tvång, när så är lämpligt.

Kommissionen kommer också att samarbeta med Europeiska investeringsbanken för att tillhandahålla **exportkrediter** som minskar risken vid export för unionens jordbruksbaserade livsmedelsindustri.

I detta sammanhang kommer den reserv på en miljard euro i nästa fleråriga budgetram, som tillkännagavs i samband med avtalet mellan EU och Mercosur, att spela en viktig roll.

Dessutom kommer kommissionen att arbeta för att stärka konkurrenskraften och resiliensen hos känsliga sektorer såsom djurhållningssektorn, och i detta sammanhang lägga fram ett **förenklingspaket** som ska bidra till EU-jordbrukarnas konkurrenskraft och samtidigt värna jordbrukens bidrag till samhällsmålen. Kommissionen planerar även att föreslå en **förlängning av reglerna för märkning av ursprungsland i linje med sektorsspecifika faktorer och den inre marknadens regelverk** samt satsa på **säljfrämjande åtgärder**.

Beredskap och försäkring mot risker inom den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin

I Niinistö-rapporten konstateras det att **vi måste vara bättre förberedda, inte bara för att överleva utan också för att utvecklas i denna nya verklighet**²⁸. Vår nya verklighet har präglats av betydande chocker – från pandemin, Rysslands anfallskrig och marknadsstörningar till djur- och växtsjukdomar och ett instabilt geopolitiskt läge. Extrema väderhändelser, som tidigare var relativt sällsynta, blir dessutom allt vanligare samtidigt som nederbördsmönstren förändras.

Jordbrukarna är de värst utsatta vid många av dessa kriser. Det ökande antalet risker, hot och osäkerheter kräver en ambitiös **europaisk risk- och krishanteringsstrategi** i syfte att **se över och stärka verktygslådan för att bättre hantera risker och kriser** på EU-nivå.

För det första behöver man stärka incitamenten för att jordbrukare ska minska sin sårbarhet och exponering för risker med hjälp av justeringar på gårdsnivå och för att de ska dela riskerna med andra (t.ex. via producentorganisationer eller kooperativ). Ett klimatresilient jordbruk i EU måste bygga på **en politik som är anpassad till lokala, regionala och nationella behov** och som stöder jordbruksmetoder och interventioner som gör lokala jordbruksproduktioner rustade för framtida klimatförhållanden.

Erfarenheterna från de initiativ som genomförts under de senaste åren²⁹ visar att ytterligare åtgärder krävs. Den kommande **europaiska klimatanpassningsplanen** och den kommande **strategin för vattenresiliens** kommer att spela en viktig roll, särskilt när det gäller att stödja medlemsstaternas beredskap och planering och att hantera klimatförändringarnas risker och konsekvenser för energi, transport och annan infrastruktur samt vatten, livsmedel och mark i stads- och landsbygdsområden.

Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken kommer att ge ett mer riktat stöd till åtgärder och investeringar som gör jordbrukssektorn mer resiliент mot föränderliga

²⁸ Niinistö, S., *Safer together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness*, 2024, s. 4.

²⁹ EU:s strategi för klimatanpassning, meddelandet om hantering av klimatrisker samt den gemensamma jordbrukspolitiken.

omständigheter. Större och mer djupgående förändringar behövs på platser där den nuvarande produktionen inte är hållbar på längre sikt, till exempel genom nya lokala strategier, forskning och innovation, inbegripet nya genomiska metoder för att producera grödor som är tåligare mot klimatförändringar.

För det andra krävs ambitiösa åtgärder för riskberedskap, riskförsäkring och riskminskning. På detta område kommer samarbete med **Europeiska investeringsbanken (EIB)**, banker, försäkrings- och återförsäkringsföretag samt aktörer i värdekedjan att vara avgörande. Detta bör leda till en bättre riskspridning och en förbättring av jordbrukarnas tillgång till jordbruksförsäkringar till överkomliga priser.

För det tredje måste kommissionen och medlemsstaterna säkerställa **politisk samstämmighet mellan risk- och krishanteringsverktyg** samt större flexibilitet. Krishanteringsverktygen bör hjälpa jordbrukare att hantera risker på ett proaktivt sätt och medlemsstaterna att utveckla effektiva och anpassade riskhanteringsstrategier.

Jordbruksreservens funktion bör även utvärderas noggrant så att den kan inriktas på specifika kriser av större omfattning, såsom allvarliga marknadsstörningar och djurhälso- och växtskyddsfrågor. Dessutom bör tillhandahållandet av exceptionellt stöd till jordbrukare vara bättre kopplat till lämpliga riskhanteringsåtgärder och förebyggande åtgärder.

Som en uppföljning av Niinistö-rapporten bör EU stärka sin beredskap för livsmedelstrygghet i hela livsmedelskedjan. Verksamheten inom den **europiska mekanismen för beredskap och insatser vid livsmedelsförsörjningskriser** bör fortsätta, vidareutvecklas och kopplas till EU:s övergripande krishantering inom ramen för ett myndighetsövergripande tillvägagångssätt. I linje med den kommande **unionsstrategin för krisberedskap** bör synergier och bättre samordning eftersträvas när det gäller beredskap. Nya jordbruks- och livsmedelsspecifika verktyg för livsmedelsreserver, gemensam upphandling och ökad insyn i kristider skulle också kunna undersökas. Precis som inom andra viktiga sektorer, såsom hälso- och sjukvård, bör övergripande beredskaps- och insatsplaner utarbetas på nationell och regional nivå och omfatta alla aspekter som är relevanta för hela livsmedelskedjan, som en del av EU:s bredare beredskapsstrategi.

Stöd till jordbruksmarknadernas resiliens

Geopolitiska händelser som leder till snedvridning av handeln, den globala konkurrensen, effekterna av extrema klimathändelser och förändrade konsumtionsmönster skapar osäkerhet på många råvarumarknader såsom vin, spannmål, animaliska produkter och olivolja. Kommissionen övervakar dock noga alla marknader och agerar snabbt när läget försämras.

Den särskilda situationen inom vinsektorn krävde ett sådant agerande, och kommissionen avser att genomföra rekommendationerna från högnivågruppen för vin under 2025³⁰.

EU:s djurhållningssektor är särskilt sårbar för olika chocker och global konkurrens. Djuruppfödare i EU är världsledande på grund av höga EU-normer, men motsvarande insatser har inte genomförts globalt och därför konkurrerar de på ojämlika villkor. Upprätthållandet av sådana normer belönas heller inte alltid av marknaden. **Djurhållning är och kommer att förbli en viktig del av EU:s jordbruk, konkurrenskraft och**

³⁰ Högnivågruppen för vinpolitik, [Policy Recommendations for the Future of the EU Wine Sector](#), december 2024.

sammanhållning. Hållbar djurhållning är avgörande för EU:s ekonomi, landsbygdsområdenas livskraft och bevarandet av miljön och landsbygden. Det är en sektor där innovation kan blomstra och medföra påtagliga fördelar.

EU:s djurhållningssektor behöver en långsiktig vision som beaktar dess mångfald och hållbarhet i hela Europa. Denna mångfald kan inte skyddas med hjälp av en universallösning utan det behövs riktade territoriella lösningar för sektorns konkurrenskraft och hållbarhet. Att utforma gynnsamma villkor för utvecklingen av en framstående djurhållningskedja skulle kunna bidra till detta. Kommissionen kommer därför att lägga fram en **handlingsplan för djurhållning** med syftet att a) tillhandahålla en analys av sektorns utmaningar, inbegripet den globala konkurrensen, b) föreslå lämpliga verktyg för att stödja sektorn och, i motiverade fall, ömsesidighetsåtgärder, c) hitta sätt att ta itu med sektorns klimat- och miljöavtryck, inbegripet sätt att förbättra förhållandet mellan djurhållning och bevarande av gräsmarker med högt miljö- och klimatvärde genom att skapa mer extensiva djurhållningssystem som gynnar bevarandet av biologisk mångfald och landskap, d) främja investeringar, teknisk utveckling och innovation samt e) påskynda utvecklingen av hållbara produktionsmodeller.

Minskad byråkrati för en konkurrenskraftig jordbruksbaserad livsmedelsindustri

Jordbrukare bör kunna vara företagare och leverantörer utan att utsättas för onödigt byråkrati eller onödiga regelbördor. Såsom konstateras i Draghi-rapporten utgör oproportionerliga krav och rapporteringsskyldigheter hinder för EU:s konkurrenskraft inom ekonomi och innovation.

Kommissionen kommer dock att göra en unik storsatsning på förenkling³¹, bland annat på jordbruksområdet. Det finns ingen anledning för unionen att utforma väldigt detaljerade jordbruksmetoder som jordbruksföretagen måste följa. Många ansökningar om undantag från dessa skyldigheter, som ofta motiveras på grundval av nationella och regionala särdrag, har visat att en universallösning inte är det lämpligaste verktyget för en sådan diversifierad sektor.

Dessutom finns det ett behov av att förbättra ansvarsfördelningen mellan jordbrukare och medlemsstater vid genomförandet av förordningar och krav, vilket bör åtföljas av ett stresstest och en lägesbedömning av befintlig och ny lagstiftning. Vidare bör nationell överreglering undvikas och en sammantagen konsekvensbedömning är nödvändig.

Utsikterna till förenkling är goda tack vare ny teknik. Jordobservationssatelliter bidrar till att minska kontrollerna på plats och rapporteringsskyldigheterna genom att i realtid tillhandahålla användbara uppgifter på gårdsnivå. Integreringen av satellitteknik leder till bättre resursanvändning, minskade produktionskostnader och förbättrad hållbarhet. Kontinuiteten och utvecklingen av EU:s rymdtillgångar, dvs. Copernicus och Galileo, kommer därför att ytterligare främja förenkling och konkurrenskraft. Dessutom skulle teknik för uppgiftsdelning kunna minska byråkratin genom att effektivisera och automatisera rapporteringen.

Under andra kvartalet 2025 kommer kommissionen att föreslå ett omfattande **förenklingspaket för jordbrukslagstiftningen** som syftar till att i) förenkla och rationalisera kraven för jordbruk och ta större hänsyn till olika förhållanden och jordbruksmetoder (t.ex. ekologiskt jordbruk), ii) effektivisera stödet till små och

³¹ Europeiska kommissionen (2025), *En konkurrenskraftskompass för EU*, COM(2025) 30 final.

medelstora jordbruksföretag genom ökad användning av förenklade stödsystem, iii) stärka konkurrenskraften genom förbättrad och förenklad planering och tillgång till de finansieringsinstrument som finns tillgängliga inom den nuvarande fleråriga budgetramen, samt iv) ge medlemsstaterna större flexibilitet i förvaltningen av strategiska planer.

Under 2025 kommer kommissionen dessutom att arbeta med att tillhandahålla ett **övergripande åtgärds paket för förenkling av lagstiftning** som leder till meningsfull förenkling på andra politikområden än den gemensamma jordbrukspolitiken som påverkar jordbrukare, livsmedels- och foderföretag och berörda myndigheter. Fokus kommer att ligga på faktorer som kommer att hjälpa jordbrukare och livsmedels- och foderföretag att bli mer konkurrenskraftiga och resilienta, samtidigt som geopolitiska chocker och global konkurrens tas i beaktande.

3.3. En framtidssäkrad jordbruksbaserad livsmedelsindustri i symbios med naturen

Livsmedelsproduktion är en unik sektor som bygger på naturen och ekosystemen och är ouppslösigt förbunden med dessa. Jordbrukarnas resiliens och förmåga att producera livsmedel på lång sikt är beroende av motståndskraftiga ekosystem, markbevarande, bekämpning av skadegörare och sjukdomar, pollinering av grödor, vattenkvalitet och vattentillgång samt ren luft och klimatförhållanden. EU har som mål att bli klimatneutralt senast 2050 och att bekämpa och vända på miljöförstörelsen. Den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin kan i hög grad bidra till detta mål och dra nytta av det.

Samtidigt måste den ekologiska omställningen noggrant beakta ekonomiska utmaningar och genomförandeutmaningar samt behovet av en socialt rättvis omställning. Den måste också ta hänsyn till jordbrukets särskilda karaktär: jordbruket kommer alltid att ha en viss inverkan på naturresurser, och detta kan inte begränsas i lika stor utsträckning som i andra branscher. Situationen i olika regioner och territorier skiljer sig dessutom kraftigt åt. Detta kräver naturligtvis väl skräddarsydda och riktade lösningar, däribland naturbaserade lösningar.

Utfasning av fossila bränslen och konkurrenskraft går hand i hand

Jordbruksverksamhet kan ta upp kol ur atmosfären och lagra den i mark och biomassa. I de flesta fall ökar denna verksamhet också livsmedelsproduktionens resiliens mot klimatrelaterade skador och bidrar därmed till livsmedelstryggheten. Eftersom alla sektorer måste bidra till att minska utsläppen är klimatåtgärder inom den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin avgörande för att uppnå det bredare målet om ett **klimatneutralt och resilient EU senast 2050**.

Kommissionen förväntar sig att jordbruket uppnår utsläppsminskningar i linje med EU:s klimatmål för 2030. På grundval av detta kommer kommissionen att överväga hur jordbrukssektorn skulle kunna bidra till EU:s klimatmål för 2040, med hänsyn till **sektorns särdrag och med fokus på dess konkurrenskraft samt behovet av att trygga livsmedelsförsörjningen och stärka bioekonomin, i samråd med sektorn och medlemsstaterna**. Denna strategi kommer att beaktas vid översynen av den relevanta lagstiftning som reglerar utsläpp och upptag av växthusgaser från jordbruket samt sektorn för markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk.

Med **effektiva åtgärder som belönar god praxis samt strategier som är skraddarsyddas för specifika behov** kan man minska jordbrukets utsläpp snabbare och samtidigt öka kolupptaget inom jordbrukssektorn, i mark och i skogar. När det gäller de rådande utsläppen från boskap kommer de rekommendationer som utarbetas i handlingsplanen för djurhållning att ligga till grund för skraddarsyddas åtgärder som ska stödja sektorn och regionerna i deras insatser för att minska utsläppen. Tekniska framsteg, bland annat när det gäller utfodringsstrategier, kommer också att bidra till detta. Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken kommer även att bedöma hur man bäst kan hjälpa jordbrukarna att ytterligare minska växthusgasutsläppen från deras jordbruks- och djurhållningsverksamhet.

Livsmedels- och dryckesindustrin samt detaljhandeln spelar också en avgörande roll när det gäller att bidra till klimatmålet för 2040 och miljöskyddet. Tydliga strategier och incitament bör införas för att förverkliga innovationspotentialen i livsmedelssystemet och bioekonomin i stort och för att tillhandahålla EU-invånarna hälsosamma och hållbara livsmedel till överkomliga priser.

Främjande av hållbarhet

Miljömässig hållbarhet är i allt högre grad ett villkor för jordbrukarnas produktion. Natur- och klimatskyddets möjligheter kan bidra till en **positiv agenda** för jordbruket i Europa. Genom att arbeta i samklang med naturen blir jordbruket mer resiliellt för kommande generationer, och man har gradvis börjat mobilisera finansiering från den privata sektorn, vilket bör undersökas ytterligare som en kompletterande inkomstkälla utöver offentligt stöd. Metoder för kolupptag, kolinlagrande markanvändning och kollagring håller även på att harmoniseras i EU tack vare certifieringsramen för kolupptag och kolinlagrande markanvändning. De kommande harmoniserade metoderna för kolupptag och kolinlagrande markanvändning och reglerna för verifiering kommer att skapa större klarhet i det avseendet.

Under de senaste åren har det dock införts **fler och fler normer, certifieringar och rapporteringskrav gällande jordbrukens hållbarhet** som fastställs av olika aktörer, organisationer och institutioner, både offentliga och privata. Dessa olika metoder och rapporteringskrav omfattar många olika hållbarhetsaspekter och leder till en fragmenterad miljö som kännetecknas av inkonsekventa normer, bristande jämförbarhet mellan initiativ och vilseledande signaler om hur man ska gå tillväga. Detta ökar jordbruksföretagens kostnader, skapar förvirring och medför risk för grönmålning.

För att ta itu med detta problem kommer kommissionen, utöver att förenkla och rationalisera EU:s krav, att utveckla och gradvis fasa in ett **frivilligt riktmärkningssystem för hållbarhetsbedömningar av jordbruksföretag**, vilket för samman förenkling och riktmärkning. Liknande riktmärkning skulle kunna utvecklas och utvidgas till hela den jordbruksbaserade livsmedelssektorn, bland annat för att underlätta konsumenternas val.

Exempel på riktmärkning: hållbarhetskompas för jordbruken

Hållbarhetskompassen bör **fungera som en gemensam kontaktpunkt som effektiviserar rapporteringen och minskar den administrativa bördan** för jordbrukarna, så att de kan övervaka och samla in hållbarhetsuppgifter endast en gång. Den kommer att hjälpa jordbrukarna att gradvis införa mer hållbara metoder och hitta nya finansieringskällor. Tack vare enklare uppgiftsdelning blir det möjligt för dem att bättra

mäta och jämföra sina hållbarhetsresultat och visa att de tillhandahåller ekosystemtjänster. Dessutom kan förbättrad mätning och rapportering bidra till en proportionerlig utformning av den offentliga politiken. Detta frivilliga system för hållbarhetsbedömningar av jordbruksföretag kommer att utvecklas **nedifrån och upp med hjälp av en deltagandebaserad och kundorienterad strategi.**

Jordbruk och natur

För att säkerställa att jordbruken och naturen kan samexistera krävs **bättre genomförande, rationalisering och efterlevnad av befintlig lagstiftning**, samt användning av incitament och nya marknadsbaserade verktyg för att driva på förändringar.

Dessutom behöver jordbrukare mer avancerade verktyg för att kunna odla på ett miljövänligt sätt och uppnå de fastställda målen. Detta kräver en väl avvägd blandning av bättre riktat offentligt stöd genom den framtida gemensamma jordbrukspolitiken, investeringar i miljövänliga lösningar, fler ekonomiska incitament, skräddarsydd rådgivning som bygger på framsteg inom forskning och innovation samt ett flexibelt regelverk.

Ett sådant exempel är EU:s ambition att minska användningen av skadliga bekämpningsmedel. Detta är viktigt för jordbrukets, naturens och hälsoskyddets långsiktiga resiliens. Införandet av alternativ till dessa bekämpningsmedel, dvs. biologiska eller innovativa växtskyddsmedel med låg risk, har dock inte skett i samma takt som tillbakadragandet av verksamma ämnen från EU-marknaden. Om denna trend fortsätter kan den påverka EU:s förmåga att säkerställa livsmedelsproduktionen. Kommissionen kommer därför att noggrant överväga eventuella ytterligare förbud mot bekämpningsmedel om alternativ ännu inte finns tillgängliga, såvida inte bekämpningsmedlet i fråga utgör ett hot mot människors hälsa eller den miljö som jordbrukets lönsamhet är beroende av.

Under 2025 kommer kommissionen, som en del av förenklingspaketet under fjärde kvartalet, att lägga fram ett förslag som påskyndar tillträdet till EU-marknaden för biologiska bekämpningsmedel. Förslaget kommer att innehålla en definition av de verksamma ämnen som används för biologisk bekämpning, införa möjligheten för medlemsstaterna att bevilja provisoriska godkännanden för växtskyddsmedel som innehåller sådana verksamma ämnen medan utvärderingen av dem fortfarande pågår samt inrätta ett påskyndat godkännandeförfarande.

Dessutom måste Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) förstärkas med ytterligare resurser för att påskynda riskbedömningen så att den kan fortsätta att spela en central roll när det gäller att tillhandahålla snabb, öppen och oberoende vetenskaplig rådgivning. Detta kommer att underlätta tillträdet till EU-marknaden för innovativa växtskyddsmedel och samtidigt säkerställa en hög skyddsnivå för konsumenternas hälsa och miljön.

Frisk mark är grunden för jordbruket, både nu och i framtiden. Marken i Europa utsätts dock för påfrestningar på grund av klimatförändringar, minskad biologisk mångfald, föroreningar och i vissa fall ohållbar markförvaltning. För att åtgärda detta kommer kommissionen att uppmuntra och stödja jordbruksmetoder som återställer, upprätthåller eller förbättrar markhälsan. Fortsatt stöd till ekologiskt jordbruk är fortfarande viktigt, samtidigt som andra integrerade strategier skulle kunna främjas ytterligare. I detta avseende kommer inrättandet av oberoende och **tillförlitliga rådgivningstjänster** att

vara avgörande för att säkerställa att jordbrukarna får bästa möjliga kunskap som gynnar mark och jordbruk.

Jordbruket är **starkt beroende av vatten**, vilket kräver en stabil och säker försörjning för att säkerställa att grödor, djur och alla andra livsformer är friska och starka. Vatten är dock särskilt sårbart, bland annat på grund av jordbruksrelaterade vattenuttag och vattenföroreningar. EU påverkas i allt högre grad av vattenstress i och med att klimatförändringarna förvärrar **vattenbristen** ytterligare. Allvarliga väderhändelser på grund av klimatförändringarna är en väsentlig risk för produktionen av jordbruksgrödor, särskilt i södra Europa³². Kommissionen kommer inom kort att lägga fram en **strategi för vattenresiliens** med strategier för att använda vatten mer effektivt, minska vattenföroreningar och ta itu med utmaningarna med överuttag.

Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt att förbättra **hanteringen av näringsämnen på gårdsnivå** och öka återcirkuleringen av dessa. Prioritet bör ges åt områden där näringsläckage förekommer i stor omfattning och att främja integrerade territoriella strategier. Hanteringen och övervakningen av näringsämnen från djurhållning är avgörande för att begränsa de negativa effekterna, stödja extensifiering i regioner med hög djurtäthet och främja cirkularitet, vilket kan bidra till att minska användningen av konstgödsel. **Utvärderingen av nitratdirektivet, som ska genomföras i slutet av 2025**, kommer att ge ytterligare underlag för debatten.

3.4. Värdesättning av livsmedel och främjande av rättvisa levnads- och arbetsvillkor i livskraftiga landsbygdsområden

Livsmedel kopplar samman människor från olika territorier och regioner. Livsmedel kopplar även samman jordbrukare med konsumenter och stadskärnor med invånare på landsbygden. Jordbrukare, fiskare och livsmedelsproducenter håller samman landsbygds- och kustsamhällena och lägger grunden för ytterligare ekonomisk verksamhet. Livskraftiga landsbygdsområden främjar livsmedelsproduktion av hög kvalitet, vilket i sin tur stöder deras ekonomi. Att förbättra kopplingarna mellan livsmedel och territorier och blåsa nytt liv i landsbygdsområdena kommer att vara avgörande för jordbrukets framtid i Europa.

Rättvisa levnads- och arbetsvillkor i Europas landsbygds- och kustområden

Demografiska utmaningar, i synnerhet en åldrande befolkning och avfolkning, i kombination med **alltför få unga och nya jordbrukare**, leder till en minskning av befolkningen i arbetsför ålder i de flesta landsbygdsområden och i många kustområden i hela unionen.

På grund av de geopolitiska spänningarna är de av EU:s östra gränsregioner som påverkas mest av Rysslands anfallskrig mot Ukraina landsbygdsområden som är särskilt sårbara och behöver särskilt stöd. Socioekonomisk tillbakagång och ökande avfolkning kommer att få ytterligare konsekvenser för säkerheten eftersom dessa områden, som huvudsakligen är landsbygdsområden, är av strategisk betydelse för EU:s säkerhet.

Utöver tillgång till mark och kapital är tillgång till bättre utbildning, arbetstillfällen av god kvalitet och karriärmöjligheter, bättre mobilitet, grundläggande hälso- och sjukvårdstjänster och konnektivitet förutsättningar för att säkerställa landsbygdsområdenas livskraft och för att locka ny arbetskraft till livsmedelssektorn. EU:s livsmedels- och foderproduktion är också beroende av jordbruksarbetare, som ofta

³² Europeiska miljöbyrån, *European Climate Risk Assessment*, 2024.

kommer från andra medlemsstater eller tredjeländer och som alltför ofta har otrygga arbetsvillkor. Detta måste hanteras på ett mer proaktivt sätt och beaktas i den offentliga politiken. Social dialog och kollektivförhandlingar, i enlighet med nationell lagstiftning och nationella traditioner, spelar en viktig roll i detta avseende.

Jordbrukaryrket är ett givande men också krävande yrke, som ofta kännetecknas av bristande balans mellan arbete och privatliv samt isolering och ensamhet, vilket ofta påverkar jordbrukarnas **psykiska hälsa**. Självmodsfrekvensen bland jordbrukare är 20 % högre än det nationella genomsnittet i vissa medlemsstater³³. Jordbruksrådgivning inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken kan bidra till att öka medvetenheten om psykisk ohälsa och olycksfall i arbetet genom att ge jordbrukare särskild rådgivning. Myndigheten Teagasc i Irland har till exempel aktivt stött jordbrukarna när det gäller psykiska hälsa och ökat medvetenheten om detta problem³⁴.

Utöver den gemensamma jordbrukspolitiken har flera andra politikområden, bland annat sammanhållningspolitiken, en betydande inverkan på landsbygdsområdena och bidrar till social, ekonomisk och territoriell sammanhållning i Europa. Sammanhållningspolitikens bidrag till den ekonomiska diversifieringen och tillhandahållandet av infrastruktur och tillhörande tjänster kan i hög grad hjälpa landsbygdsområden att förbli attraktiva platser att bo på för jordbrukare, deras familjer och andra landsbygdsinvånare samt stimulera turismen. Framför allt kan landsbygdsturismen ge jordbrukarna en kompletterande inkomst.

Synergierna och komplementariteten måste stärkas ytterligare för att säkerställa effektivt stöd och påtagliga effekter i landsbygdsområden. Bättre samordning mellan finansieringsinstrument och sektorspolitik kan bidra till landsbygdsområdenas utveckling genom integrerade planerings- och genomförandeinsatser.

Som svar på EU:s nya politiska prioriteringar efter 2027 kommer kommissionen under 2025 att lansera en **uppdaterad EU-handlingsplan för landsbygden** med projekt, initiativ och åtgärder inom flera av EU:s politikområden. **Principen om landsbygdssäkring**, inbegripet territoriella konsekvensbedömningar, kommer att tillämpas ytterligare och ges tillräckliga resurser på EU-nivå. Dessutom kommer **landsbygdspakten**³⁵, som lanserades 2021 i syfte att tillhandahålla en ram för samarbete med berörda parter, att stärkas ytterligare som ett verktyg för dialog och deltagande av det civila samhället och landsbygdssamhällena för att stödja både genomförande och politiska diskussioner. Kommissionen kommer också att vidta ytterligare åtgärder för att **motverka spridningen av riktad desinformation** i landsbygdsområden.

Den cirkulära ekonomin har en betydande potential för ekonomin på landsbygden, särskilt genom bioekonomin. I sin långsiktiga vision för landsbygdsområden³⁶ uppskattar kommissionen att den fortsatta utvecklingen av bioekonomin kommer att leda till att det skapas 400 000 nya högkvalificerade arbetstillfällen fram till 2035 och upp till 700 000 fram till 2050, främst på landsbygden.

Verktyg för deltagande i lokal utveckling, exempelvis **Leader/lokalt ledd utveckling och andra former av samarbete såsom smarta byar**, som har visat sig vara effektiva,

³³ Europeiska kommissionen (2023), *Meddelande om en övergripande strategi för psykisk hälsa*, COM(2023) 298 final.

³⁴ Teagasc & Mental Health Ireland, [Sowing Seeds of Support: Positive Mental Health Guidance for the Farming Community](#), 2024.

³⁵ [Rural Pact Platform homepage | Rural Pact Community Platform](#).

³⁶ Europeiska kommissionen (2021), *En långsiktig vision för EU:s landsbygdsområden – för starkare, sammanlänkade, resilienta och välmående landsbygdsområden 2040*, COM(2021) 345 final.

kommer att stärkas ytterligare. Konceptet **fungerande landsbygdsområden** kommer att vidareutvecklas för att åtgärda den bristande tillgången till tjänster till överkomliga priser för invånare på landsbygden, vilket ligger i linje med kommissionens åtagande att ta itu med behovet av en konkret ”rätt att stanna kvar” för alla EU-medborgare. Detta gäller alla landsbygdsområden, i synnerhet avlägsna områden och områden som inte har direkt tillgång till tjänster som finns i städer. Små och medelstora städer spelar en viktig roll här när det gäller att ge tillgång till tjänster och infrastruktur.

De yttersta randområdena har särdrag som kräver särskilt och riktat stöd. Kommissionen bekräftar Poseiprogrammets betydelse för att stödja jordbrukare i de yttersta randområdena. Resultaten av den pågående utvärderingen kommer att ligga till grund för diskussionen om hur Posei kan garantera den långsiktiga framtiden för jordbrukssektorn i de yttersta randområdena och ytterligare bidra till deras livsmedelstrygghet och livsmedelssuveränitet, konkurrenskraft och resiliens.

För att locka fler kvinnor till jordbrukssektorn och möjliggöra utbyte av erfarenheter kommer kommissionen att inrätta en **plattform för kvinnor inom jordbruket** som kommer att stärka kvinnors deltagande och lika möjligheter inom jordbrukssektorn på grund av de åtgärder som plattformens medlemmar vidtar. Den kommer också att fungera som ett forum för diskussion och utbyte av god praxis.

Värdesättning av livsmedel: återupprätta det viktiga sambandet mellan jordbruk, territorier och livsmedel och utnyttja innovationens kraft

Under de senaste årtiondena har konsumenternas förhållande till livsmedel utvecklats. Livsmedel bearbetas mer än tidigare, matvanorna har förändrats och leveranskedjorna har blivit längre och mer komplexa. Samtidigt är dyra livsmedel fortfarande ett stort problem, särskilt för låginkomsthushåll. Sambandet mellan jordbruk, livsmedel och territorier har försvagats, men förändrade samhällsförväntningar på livsmedel innebär att det finns möjligheter för sektorn. **Därför är det mycket viktigt att återgå till rötterna och återupprätta sambandet mellan livsmedel, territorier, säsonger, kulturer och lokala traditioner.**

Konsumenterna kommer att spela en viktig roll i denna omställning. Jordbrukare och fiskare är pressade att förbättra sin miljöprestanda, men marknaderna varken belönar de framsteg som redan gjorts eller ger incitament till nya hållbarhetsmetoder.

Konsumenterna behöver tillgång till tillförlitlig information för att kunna göra välgrundade val. Kommissionen kommer att fortsätta att tillämpa EU:s konsumentskyddslagstiftning för att förhindra otillbörliga handelsmetoder. Att sälla bort vilseledande miljöpåståenden och otillförlitliga hållbarhetsmärkningar är en förutsättning för att konsumenterna ska få den information som de behöver för att kunna göra hållbara val.

Livsmedel är ett centralt inslag i alla diskussioner om framtiden för jordbruket och livsmedelsproduktionen i Europa. Men det är också ett **känsligt** ämne som påverkas av sociala och kulturella traditioner. I detta kapitel identifieras områden där **unionens åtgärder kan tillföra ett mervärde** utan att inkräkta på nationella och regionala befogenheter inom hälso- och sjukvårdspolitik och valfriheten.

Lokala myndigheter är ofta väl lämpade att leda diskussionen om hur man kan skapa gynnsamma livsmedelsmiljöer genom lokalt ledda initiativ, exempelvis livsmedelsråd

som främjar en dialog om hur man kan göra hälsosamma livsmedel av hög kvalitet mer ekonomiskt överkomliga och lättillgängliga. Kommissionen kommer att främja sådana initiativ på nationell och regional/lokal nivå och underlätta utbytet av god praxis mellan medlemsstaterna. Ett sätt som unionen kan bidra på är att uppmärksamma denna dialog och samverkan på EU-nivå.

Därför kommer kommissionen att anordna en årlig livsmedelsdialog med aktörer inom livsmedelssystemet, bland annat konsumenter, primärproducenter, industrin, återförsäljare, offentliga myndigheter och det civila samhället. Dialogen kommer att fungera som ett forum för att ta upp brådskande frågor såsom ändringar i livsmedlens sammansättning, insamling av uppgifter om intag via kosten och överkomliga livsmedelspriser. För att stödja denna dialog kommer kommissionen att inleda en studie om effekterna av konsumtionen av så kallade ultraprocessade livsmedel.

I detta sammanhang bör **livsmedelsdialogen** också syfta till att främja utbyte av bästa praxis och övervaka hur livsmedelsfattigdom hanteras i medlemsstaterna med hjälp av EU-instrument och nationella instrument såsom socialpolitik, skolprogram och matkuponger för de mest utsatta hushållen.

Dessutom kommer kommissionen att lägga fram ett lagstiftningsförslag för att stärka den **offentliga upphandlingens roll**. Offentlig upphandling bör följa principen om ”bäst valuta för pengarna” och på så sätt belöna de kvalitets- och hållbarhetsinsatser som görs av EU:s jordbrukare, livsmedelsindustri och livsmedelstjänster och ge små och medelstora företag möjlighet att delta i denna verksamhet. Detta kan skapa rätt incitament för att främja konsumtionen av lokala, säsongsbundna produkter och livsmedel som produceras enligt höga miljömässiga och sociala normer, inbegripet ekologiska produkter och livsmedel från kortare leveranskedjor. I samband med detta är utvecklingen av **korta livsmedelskedjor** fortfarande av strategisk betydelse för att säkerställa rättvisare priser för jordbrukare och fiskare och för att förbättra konsumenternas tillgång till färska och säsongsbundna produkter.

Kommissionen kommer också att föreslå en riktad översyn av **EU:s skolprogram** för att stärka dess utbildningsdimension och anpassa det till lokala och regionala behov och traditioner. EU:s **säljfrämjande politik** kommer att förbli ett strategiskt verktyg för att öka konsumenternas medvetenhet om EU:s jordbruks-, fiskeri- och vattenbruksprodukter och kvalitetsordningar, inklusive EU:s märkning för ekologiskt jordbruk. I detta sammanhang kommer kommissionen att fortsätta att främja användningen av **geografiska beteckningar**, som är ett kraftfullt verktyg som producenter i EU kan använda för att öka värdet på sina livsmedels- och dryckesprodukter, bevara livsmedelsarvet i medlemsstaterna och skapa tillväxt och sysselsättning i de landsbygdsområden där de verkar.

Livsmedelsindustrins bidrag är avgörande för utvecklingen av affärsmodeller som stärker alla delar av värdekedjan och som även tar hänsyn till välbefinnandet för jordbrukare, fiskare, arbetstagare inom sektorn och konsumenter. I detta avseende behövs en övergripande strategi för att främja **investeringar i konkurrenskraft, innovation, resiliens och hållbarhet inom bearbetning, distribution och försäljning av livsmedel och ta itu med nuvarande brister och utmaningar**. Kommissionen kommer också att fortsätta att vara mycket aktiv när det gäller att stödja införandet av **EU:s uppförandekod om ansvarsfulla affärs- och marknadsföringsmetoder inom livsmedelssektorn** och resultaten av dess genomförande, och kommer att bedöma huruvida ytterligare åtgärder behövs om uppförandekodens resultat inte motsvarar

förväntningarna. Företagsstödjande organisationer bör användas för att bättre stödja små och medelstora företag inom livsmedelsbearbetning och skapa virtuella innovationsnav.

I detta avseende kan nätverksarbete mellan små och medelstora företag underlättas genom den europeiska plattformen för klustersamarbete och den kommande plattformen för omställningsvägar för den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin. Den här plattformen kommer också att underlätta det övergripande genomförandet av uppförandekoden och omställningsvägen för det industriella ekosystemet för jordbruksbaserade livsmedel.

Eftersom en varierad och balanserad kost kan ha en positiv inverkan på människors välbefinnande och hälsa är det viktigt att tillsammans med medlemsstaterna främja arbetet med att övervaka effekterna av vissa reklam- och marknadsföringsmetoder inom livsmedelssektorn. I synnerhet bör man undersöka hur dessa metoder påverkar de mest utsatta konsumentgruppernas hälsa och välbefinnande, såsom barn.

Innovativ teknik har utvecklats inom områden som livsmedelsteknik, bioteknik och biotillverkning. Att bevara Europas innovationspotential med sådan ny teknik är avgörande för att sektorn ska förbli konkurrenskraftig och för att EU ska förbli världsledande inom livsmedelsinnovation. Vissa typer av livsmedelsinnovationer ses dock ibland som ett hot mot traditioner och kulturer i Europa. Detta kräver en **förstärkt dialog** om ämnet och bättre kunskap för att se till att dessa innovationer kan bedömas på ett inkluderande sätt som även beaktar de sociala, etiska, ekonomiska, miljömässiga och kulturella aspekterna av livsmedelsinnovation.

Slutligen håller nya samhällsförväntningar på livsmedel på att påverka konsumenternas beteende, särskilt när det gäller djurskydd och produktursprung. Om stödet är starkt kan det innebära nya möjligheter för jordbrukarna. Som ett svar på detta kommer kommissionen att ha ett nära utbyte med jordbrukare, företrädare för livsmedelskedjan och det civila samhället och på grundval av detta **lägga fram förslag om översyn av den befintliga djurskyddslagstiftningen**, inbegripet kommissionens åtagande att fasa ut burar. Denna översyn kommer att baseras på de senaste vetenskapliga rönen, ta hänsyn till de socioekonomiska konsekvenserna för jordbrukarna och den jordbruksbaserade livsmedelskedjan samt tillhandahålla stöd och lämpliga artspecifika övergångsperioder och omställningsvägar. I samband med detta kommer kommissionen att överväga riktad **djurskyddsmärkning** för att uppfylla samhällets förväntningar.

Samtidigt är fortsatta insatser för att minska **livsmedelsförluster och matsvinn** en viktig prioritering under de kommande åren. Att minska och uppmärksamma livsmedelsförluster och matsvinn kommer inte bara att gynna EU:s invånare, jordbrukare och alla andra aktörer i livsmedelskedjan, utan kommer också att göra EU:s livsmedelssystem mer hållbart, effektivisera resursanvändningen och bidra till livsmedelstryggheten.

4. EN GYNNSAM MILJÖ DÄR FORSKNING, INNOVATION, KUNSKAP OCH FÄRDIGHETER ÄR KÄRNAN I EU:S LIVSMEDELSEKONOMI

Digitalisering som drivkraft för ytterligare omställning

Den digitala omställningen går snabbare än någonsin och kan bidra till att snabbt förbättra jordbruksföretagens ekonomiska resultat, resiliens och hållbarhet. Avancerad digital teknik, inbegripet **artificiell intelligens**, i kombination med uppgifter från

sakernas internet och andra källor kan avsevärt förbättra verksamheten, driva på innovation och revolutionera vårt sätt att producera livsmedel, samtidigt som hänsyn tas till miljön, klimatet och människorna. Införandet av digitala verktyg går dock långsamt inom jordbruket och andra delar av livsmedelssystemet. Några av huvudorsakerna till att jordbrukarna inte fullt ut utnyttjar digitaliseringsvågen är att kostnaderna uppfattas som höga samt att det finns en brist på digitala färdigheter och förtroende, avsaknad av skräddarsydda lösningar och konnektivitetsproblem.

Prioriteringen är att säkerställa konnektivitet i landsbygdsområden, särskilt i avlägsna områden, samtidigt som man drar nytta av de möjligheter som alternativa konnektivitetslösningar och kantdatorsystem erbjuder. Det är också viktigt att investera i en gynnsam miljö, såsom **livslångt lärande med fokus på digitala färdigheter och digital rådgivning**, och att uppmuntra **testning och införande** av digitala verktyg, även kollektivt genom exempelvis kooperativ. **Digitala system** måste integreras och harmoniseras ytterligare – både system som jordbrukare och andra aktörer inom livsmedelssystemet använder för insamling av uppgifter och medlemsstaternas egna system. Kommissionen kommer att följa principen om att **samla in uppgifter en gång och använda dessa flera gånger** för att minska rapporteringsbördan för jordbrukare, med beaktande av befintliga och framväxande initiativ på EU-nivå såsom det gemensamma europeiska dataområdet för jordbruket.

För att ta itu med dessa utmaningar **lanserar kommissionen en digital EU-strategi för jordbruket** som kommer att möjliggöra omställningen till en digitalt anpassad och framtidsorienterad jordbruks- och livsmedelssektor och samtidigt undvika eventuella fallgropar³⁷.

Kunskap, forskning och innovation som katalysatorer för förändring

Jordbrukare och andra aktörer inom livsmedelssystemet måste få tillgång till ny kunskap och nya innovationer snabbare och i större omfattning så att innovativa lösningar kan tillämpas konkret på plats. Men vi börjar inte från noll: Horisont Europas markuppdrag (*En giv för den europeiska marken*) stöder jordbrukare i deras omställning till hållbara markmetoder med hjälp av forskning och innovation samt tester och experiment på plats. Dessa insatser bör fortsätta för att senast 2050 kunna uppnå frisk mark i EU.

Innovationen går framåt och bör välkomnas. Exempelvis kommer regleringsinitiativ, ny teknik eller nya affärsmodeller att testas i särskilda **testmiljöer** (t.ex. digitala verktyg inom jordbruket) **innan de införs, och offentlig upphandling av innovativa lösningar** kommer att bidra till att undanröja hinder för nya innovationer som är färdiga att användas av jordbrukare.

För att uppnå resultat som är anpassade till jordbrukarnas behov bör man utvidga det **gemensamma skapandet** av kunskap och innovation i lokala experimentanläggningar, till exempel levande laboratorier, med jordbrukare, forskare, innovatörer och företag.

Att utveckla **en ny EU-strategi för forskning och innovation för att förbättra jordbrukets, skogsbrukets och landsbygdens konkurrenskraft** kommer att vara

³⁷ Barabanova, Y. och Krzysztofowicz, M., [Digital Transition: Long-term Implications for EU Farmers and Rural Communities](#), Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg, 2023, doi:10.2760/286916, JRC134571.

avgörande för att rikta investeringar på ett effektivt sätt, anpassa framtida prioriteringar till vetenskapliga framsteg och utnyttja nya möjligheter.

I detta sammanhang kommer det att vara ytterst viktigt att ytterligare stärka befintliga offentlig-offentliga och offentlig-privata forsknings- och innovationspartnerskap samt att överväga nya partnerskap för att sammanföra resurser, talanger och forskningsinfrastrukturer. Ett fördjupat samarbete med ständiga kommittén för jordbruksforskning är en viktig faktor. Ur ett globalt perspektiv kommer en **förstärkning av internationella partnerskap och samarbete med internationella organisationer**, exempelvis FAO, WOA, CGIAR och OECD, att bidra till att hitta innovativa lösningar på globala utmaningar och uppnå målen i Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Innovationer inom växtförädling, inbegripet användning av biotekniska verktyg såsom nya genomiska metoder, är avgörande för att påskynda utvecklingen av klimateresilienta, resursbesparande, näringsrika och högvärdiga sorter, och bidrar därmed till EU:s livsmedelstrygghet och livsmedelssuveränitet. Nya genomiska metoder kan också producera mikroorganismer som har en positiv inverkan på jordbruksproduktionen, till exempel genom att minska behovet av konstgödsel.

För att dra nytta av dessa innovationer behövs ett möjliggörande regelverk i EU. Detta säkerställer också lika villkor för ett ökande antal tredjeländer som håller på att anpassa sin lagstiftning eller redan har gjort det. Det är därför särskilt viktigt att slutföra lagstiftningsförfarandet för kommissionens förslag om nya genomiska metoder och att snabbt genomföra lagstiftningen. Kommissionen avser att samarbeta nära med rådet och Europaparlamentet för att nå en framåtblickande kompromiss inom en snar framtid.

Förstärkning av kunskaps- och innovationssystem inom jordbruket och stöd till rådgivning

Ny kunskap och nya innovationer från EU:s forsknings- och innovationsprogram måste vara allmänt tillgängliga och användas i praktiken. Medlemsstaterna måste göra betydande insatser för att stärka **kunskaps- och innovationssystemen inom jordbruket** (Akis) och anpassa resurserna till sektorns bredare behov, i synnerhet för att bättre stödja jordbrukarna i deras omställning till hållbarhet. I detta syfte kommer den gemensamma jordbrukspolitiken att fortsätta att ge starkt stöd till genomförandet av Akis-strategier med det europeiska innovationspartnerskapet för jordbruket (EIP) som hörnsten. Den kommer också att främja ytterligare åtgärder för att stärka den roll som **oberoende och kvalificerade rådgivare** spelar och för att utveckla ett **attraktivt utbildningsutbud** som tillgodoser jordbrukarnas behov under hela deras yrkesliv och som är särskilt anpassat till den **föränderliga kompetensefterfrågan** hos den nya generationen jordbrukare och deras karriärmöjligheter.

Att åtgärda **kompetensbrist och kompetensglapp** inom jordbrukssektorn genom att förutse behov och investera i utbildning och rådgivning av hög kvalitet kommer att vara avgörande för att locka en ny generation av begåvade jordbruksföretagare och bygga upp ett konkurrenskraftigt, hållbart och resilient jordbruks- och livsmedelssystem. Den kommande **kompetensunionen** kommer att främja ett mer strategiskt förhållningssätt till inkluderande livslångt lärande och kompetensutveckling inom jordbruket och bidra till att de verktyg som finns tillgängliga för att göra jordbruket till ett attraktivt och givande karriärval utnyttjas på bästa sätt.

5. SLUTSATS

I detta meddelande presenteras kommissionens reflektioner över framtiden för jordbruk och livsmedel i Europa. Den europeiska jordbruksbaserade livsmedelsindustrin har många starka sidor och ligger i framkant när det gäller hälsa, säkerhet, kvalitet, hållbarhet och innovation inom livsmedelsproduktion. Vi måste bygga vidare på dessa styrkor. I det nuvarande geopolitiska läget **måste dock unionen införa beslutsammare politiska åtgärder** för att hantera de utmaningar som jordbrukare, fiskare, andra landsbygdsaktörer och den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin står inför och för att förbereda sig inför framtiden. **Vårt strategiska oberoende och vår livsmedelssuveränitet måste främjas**, samtidigt som unionen strävar efter att uppnå sina mål om att skydda naturen och fasa ut fossila bränslen. Dessa politiska åtgärder utgår från en **gemensam vision som kommer att ligga till grund för kommissionens arbete under hela mandatperioden** inom alla politikområden som påverkar jordbruk och livsmedel.

Den visionen kan inte uppnås genom att enbart fokusera på EU. Nya generationer jordbrukare, livsmedelsaktörer, välinformerade konsumenter och landsbygdssamhällen måste ta över stafettpinnen från den nuvarande generationen och agera som företagare, förvaltare av landsbygden och drivkrafter för förändring. Detta kräver en förstärkt dialog på alla förvaltningsnivåer och med EU-institutionerna, nationella, regionala och lokala myndigheter och våra internationella partner.

Syftet med detta meddelande att inleda denna dialog för att vidareutveckla kommissionens reflektioner om hur man ska gå vidare med de fyra prioriterade områdena och deras möjliggörande faktorer. Många av de ämnen som tagits upp är känsliga och är ofta svåra att enas om i samhället, särskilt aspekter som rör livsmedel, djurhållning och den gemensamma jordbrukspolitikens framtid. Därför utvecklas ytterligare insatser för att ta itu med dessa viktiga frågor och hitta lösningar i nära samarbete med berörda parter och beslutsfattare. Erfarenheten visar att det inte är möjligt att tillämpa en universallösning i en sådan diversifierad sektor, vilket är anledningen till att den strategiska dialogen i stället efterlyser territoriella och skräddarsydda lösningar.

Kommissionen uppmanar Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén, arbetsmarknadens parter och alla berörda parter att aktivt bidra till utvecklingen och genomförandet av de initiativ som anges i detta meddelande.